

Békefi Antal hat levele Domokos Lászlóhoz

Békefi Antal (1858–1907) Szentesen született, többek között a szegedi főreáltanodában (1871–1875), majd az Országos Színészeti Tanoda operai osztályában (1875/76) tanult. Tüdőbeteg lett, az énekesi pálya helyett az újságírást választotta (*Szegedi Néplap, Független Hírlap*), utána Szegeden városi kistisztviselőként dolgozott. 1881-ben lépett be a Szegedi Naplóhoz, 1887-ben főmunkatársa, 1899-ben felelős szerkesztője lett. A kortársak egyetértettek abban, hogy a Napló fölfrissítésében, korszerűsítésében kiemelkedő szerepe volt. Betyártörténeteket tartalmazó – ma már beszerezhetetlen – könyve négy kiadást ért meg (*Sötét idők*, 1887; *Betyárok*, 1897, 1899; *Sötét idők*, 1906). Részletes pályaképét Lengyel András rajzolta meg („Közkatonái a tollnak...” *Vázlatok Szeged sajtótörténetéhez*. Szeged, 1999. 73–83.). Sírja a protestáns temető református részében, a főbejárat közelében van.

Domokos László (1882–1973) szegedi születésű költőt, újságírót, író, politikust pár sorban már bemutattam (*Heller Ödön levelei Domokos Lászlóhoz. Irodalom- és művészettörténeti tanulmányok. 2. köt. Szerk. LENGYEL ANDRÁS. Móra Ferenc Múzeum, Szeged, 1999. 177.*). Legrészletesebb életrajzát Péter László írta meg (Somogyi-könyvtári Műhely, 1982. évi 1. sz. 1–13.).

Békefi Antal levelei a Móra Ferenc Múzeum irodalomtörténeti gyűjteményében vannak, Lengyel András irodalomtörténész hívta föl rájuk a figyelmem.

1.

Kedves Laczi Barátom.

A kedves és figyelmes levél megjött. Jól esett, köszönöm, szívemre ölelem érte, Kedves Barátom. A főszerkesztő urunk kedveskedett a jóminap némely műhelybeli hírekkel és ezen túl annyit tudok elhagyott drága körünkről, amennyit Önök nagyon szorgalmasan megírnak a lapba.

A nagyon szép dicsérethez, amit nekem a főszerkesztő urunk az önök becsvágának készségéről és az irántunk való derék és kedves hajlandóságukról írt, csatolom örömmel a magam hálás köszönetét és elismerését. Hanem, édes Barátom, maguk úgy megcsinálják azt a lapot, mintha én nem is volnék a világon. E száműzetésben – az ez, akármilyen paradicsomkertnek is nevezik ezt önök, az épkezlábuak – azt gondolom már innen onnan, hogy tán otthon egészen fölösleges is volnék. Nem is haragudnék meg nagyon érte, – lehet.

És Ön, kedves Laczi barátom, szinte csörtet előre a munkában, a sok (d)-vel kidönti a lap oldalát. Nem fölösleges udvariasságból dicsérem: nagyon okos, talpra esett cikkeit élvezettel olvasom. A képezde megleczkéztetése is nobilis[,] előkelő írás volt.

A Sz. és Vidéke förmedvényét nem ismerem, de a Bob hozzászólásából körülbelül sejtem a tartalmat. Bob cikke okos volt, csak az a kár, hogy midőn a közönség szuverén ítélkezési jogáról és megtéveszthetetlen ízléséről írt, az ostor-hegyessel oda nem csíptetett egy kissé némely szerző hátuljára, akik nem ugyan a közönséget, de az igazgatókat befolyásolják a darabjaik értéke felől. A közönségre ráerőszakolni rossz darabot nem lehet *sikerrel*, de rá lehet erőszakolni rossz darabot – a direktorokra. Ennek kék foltja maradt volna. No de mindegy. Hadd törje az orrát az akkor a saját hiu[?]ségának köveiben.

Magamról, Kedves Barátom sok jót nem tudok mondani. Az úton szenvedtem, a fáradtság és kellemetlenségek elcsigáztak, erős kathorussal vergődtem el idáig. Igaz, hogy pálmák alatt járok és henyelek – de mindeddig a munkaképtelenségig gyöngélkedve. Nem alszom jól és nem eszem jól. Az ördög bűjt a szervezetembe megint, de már pendülök és megfordul a gondolat bennem egynéhányszor, hogy írrok valamit. Van miről. Csodák rakódtak le bennem. Képek, alakok, regék, napfény. Csak az idegeim erősödnének és egészséges, jól emésztő gyomort vinnék haza a tengerről, amelyre április 3 ikán újra rászállok és körüljárom rajta Olaszországot: Akkor talán majd otthon kirázok a lelkemből valamit, ha ugyan érdemes lesz. Nagy munkát? Lelki és testi nyugalom is kéne eh[h]ez – meg hát elsősorban erő. Volt egy kis forrás, kiapadt. Csak a mindennapi ital vizet adja. Adjunk hát az Istennek, hogy – a mindennapit adja.

Ennyit, kedves Barátom, arra a szép reményre, amit ön én felőlem hízelgő elismeréssel táplál.

Mindannyiukat szeretve, barátilag ölelem a távolból és azon kedves reményben, hogy szíves barátsággal várnak haza.

Igaz barátja
Békefi Antal

San Remo 1903 marz. 29.

A Laczimról küldött drága hírért külön sok köszönet.

E pillanatban közli itt velem az ajtón keresztül Czirfusz dr, hogy Dankó ma meghalt. Szegény Pista, sokat szenvedett.

[Keresztben a lap szélén:]

Szépen írjanak róla: esetleg gyűjtést is indíthatnánk síremlékére.

Kézirat. – A Grand Hotel Victoria (Madme E. Stiegler San Remo /Italia/) levélpapírján.

Főszerkesztő urunk: Kulinyi Zsigmond (1854–1905). 1899. okt. 1-től haláláig (jún. 6.) volt a Szegedi Napló főszerkesztője. Ld. PÉTER LÁSZLÓ: *A Szegedi Napló centenáriuma*. Somogyi-könyvtári Műhely, 1978. évi 1–4. sz. 85. Ld. róla: APRÓ FERENC: *Kulinyi Zsigmond. = Hol sírjaik domborulnak...* Szeged, 1998. 71–73. – *Őnök:* a fiatal újságírókról, Domokosról, Sz. Szigethy Vilmosról és Móra Ferencről van szó. – *Sok (d):* Domokos szokásos betűjegye. – *A képezde megleckéztetése:* Domokosnak a *Máról-holnapra* c. rovatban megjelent, *A szegedi tanítónőképző március 15-én nem tart hazafias ünnepséget* c. cikke (Szegedi Napló, 1904. márc. 15.). – *Sz. és Vidéke:* az 1902. ápr. 8-án indult függetlenségi, polgári demokrata, liberális, szabadgondolkodó Szeged és Vidéke. Felelős szerkesztője ekkor Balassa Armin (1861–1924) ügyvéd. – *Förmedvénye:* Balassa Arminnak *Bramin* aláírású, *Hamisított mánor* c. cikke a Szeged és Vidéke 1904. márc. 20-i számában: igaz, hogy a *Bob herceg* c. operettet már százszor játszották Pesten telt ház előtt, de a jegyvásárlás irányított, és a „Bob-futtatás” Fedák kisasszony művészi akrobatizmusának kedvéért rendezett erőpróba. – *Bob:* Sz. Szigethy Vilmos (1877–1956) hírlapíró, később – emellett – városi főlevéltáros. Ld. róla: PÉTER LÁSZLÓ: *Sz. Szigethy Vilmos centenáriuma*. Délmagyarország, 1977. márc. 8., és LENGYEL ANDRÁS: *Sz. Szigethy Vilmos. = „Közkatonái a tollnak...”*. Szeged, 1999. 113–122. – *Bob cikke:* Sz. Szigethy Vilmosnak Szigma aláírású, *Bob hercegek megsértése* c. válasza (Szegedi Napló, 1904. márc. 25.). Az alaptalan támadás miatt a két szövegíró, Martos Ferenc és Bakonyi Károly lemondta márc. 25-i szegedi fölolvását. Szigethy szerint a közönséget nem lehet félrevezetni, mert szuverén kritikája van. – *Ostor-hegyes:* Békefi rosszul tudta: nem az ostor hegyét jelenti,

hanem a kocsni elé fogott négy ló közül az első sorban a jobb oldalit. – *Kathorussal*: a görög catarrhus (katarrus) jelentése: hurut. – *Pálmák alatt*: nem csak Békefit, a tüdőbetegségét szintén San Remóban gyógyíttató Dankót is megragadta a magas pálmafák látványa: itt írt dalaiból *Pálmafák alul* címmel (is) adott ki kottás füzetet Schunda V[encel] József (1845–1923). – *Volt egy kis forrás*: régi egészségére, munkakedvére céloz. – *Hízog elismerés*: Domokos dicsérőleg írhatott Békefi folytatandó (újságírói munkásságáról). – *Laczim*: egyetlen fia, Békefi (Békeffi, Békeffy) László (1891–1962), a későbbi színész, színmű- és kabaréíró, hírneves konferanszié. Ekkor a szegedi városi piarista főgimnázium III/A osztályos tanulója, osztályfőnöke Both Ferenc. Ld. róla: BÁNOS TIBOR: *Az elnémított konferanszié, Békeffi László*. Magyar Nemzet, 1994. nov. 26. – *Czirfusz dr.*: Czirfusz Dezső san remói tüdőgyógyász, aki Dankót is kezelte: *Az írók leküldték San Remóba, az öreg Czirfusz doktor kezei alá*. (Móra Ferenc: *Dankó Pista*. = *Szegedi tulipán[ti]os láda*. Bp. 1964. 186. – *Dankó*: Dankó Pista (1858–1903) nótaköltő. Budapesten halt meg. Két nótaszöveget (*Eltörött a hegedűm, Nyáron vályogot vetek...*) Békefi is írt neki. – *Síremlékére*: 1910. november 1-jén avatták Szegeden a Belvárosi temetőben.

2.

Kedves Laczi Barátom.

Köszönjük a szíves megemlékezést és kérem, köszönje meg mindannyiunk helyett a Város protektorának a hozzánk való szeretetreméltóságát is. De. Most igen is, a *de* jön. Szabadjon Önt barátilag kérni, csináljon most egy napjából kettőt a *tanulás* tekintetében és a szórakozásban egyaránt. Ön, már én látom, ért is eh[h]ez jócskán. Ennél fogva merem kérni és remélni, hogy Ön pontos időben ide ül mellénk a munkaasztalhoz, mert Ön nagyon hiányzik ám.

Soha se volt ilyen nehéz a szerkesztés, mint most, mert nagyon új ember ez a Farkas. Aztán Móra is türelmetlenkedik már. Várom Önt s üdvözlöm Önt. Őszinte szeretettel híve

Szeged 1903 aug. 18.

Békefi

Kézirat. – A Szegedi Napló levélpapírján.

Szíves megemlékezés: Domokosnak a szerkesztőséghez címzett – valószínűleg Kolozsvárról küldött – leveléről lehet szó. – *A Város protektora*: nem tudom, kire gondolhatott Békefi. Talán olyasvalakire, aki rokonszenvezett Szeged egyetemalapítási törekvéseivel. – *Tanulás*: Domokos a pesti műegyetemi évek (1900–1902) után a kolozsvári egyetem joghallgatója volt. Mint „mezei jogásznak” félévente néhány hetet kellett ott töltenie. Ld. PÉTER LÁSZLÓ: *Domokos László*. Somogyi-könyvtári Műhely, 1982. évi 1. sz. 4. – *Farkas*: Farkas Antal (1875–1940), a Szegedi Napló munkatársa (1903–1905). Jó életrajzát ld. Társadalmi Lexikon. Szerk. MADZSAR JÓZSEF. Bp. 1928. 172–173. – *Móra*: Móra Ferenc (1879–1934), a Szegedi Napló munkatársa 1902 májusa óta.

3.

Kedves Barátom.

Én felelek a kiadóhoz küldött levelére.

Hát, kedves Laczi barátom, maguk még mindig elég naivak bízni a kiadói méltányosságba[n]? Nem kellett volna Önnek azt a munkát megkezdeni, amíg teljesen

tisztában nem volt a honorálás dolgával. Írásosan kell beszélni minden kiadóval. Ez az én 25 esztendőös tapasztalatom. Ő azt mondja, áll a szavának, ha jövedelem lesz, becsületesen kiadja az Ön perczent-jutalékát, de semmiféle címen előleget nem ad.

Már most, kedves Laczi barátom, az volna a dolga, hogy hasonlóval feleljen, de lássa, ezt ne tegye – reám, a lapra való tekintettel. Járjon végig a legjobb akarattal a munkán és használja fel ezt tapasztalásul. Nekem se szóltak semmit annak idején. Mennyire szeretnék én most valamit az ön ügyén lendíteni. De hát nincs módomban. Arra kérem, szíveskedjék a regényt szeretettel tovább írni, azzal a kedvességgel, amellyel ön minden sorát megírja, és egyszerre adjon belőle annyit, hogy fönnakadás ne fordulhasson elő. Lehet, hogy én viszonzozhatom a szolgálat készségét valamikor, mert én fogom magamat e munkájáért adósának tekinteni.

Szeged 1904 júl. 13.

Öteli őszinte barátsággal
Békefi Antal

Kézirat. – A Szegedi Napló levélpapírján.

A kiadó: Engel Lajos (1860–1912), a Szegedi Napló kiadója. – *Azt a munkát*: regényes életrajz, címe: *Zákány tábornok Amerikában*. Domokos először a regény témáját ismertette röviden (*Estebán tábornok*. Szegedi Napló, 1904. jún. 5.), majd a lap beharangozója (*Új regényünk*. Szegedi Napló, 1904. jún. 12.) után jún. 13-tól megkezdte a folytatások közlését. A befejező, a 79. rész a szept. 13-i számban jelent meg. Munkájában az – orgyilkosság áldozatául esett – alsóvárosi Csala József (1833 k.–1883) életét dolgozta föl, aki Esteban Zákány néven a mexikói polgárháborúban a köztársaságiak tábornoka lett. (A beháború Habsburg Miksa császárnak /1864–1867/, Ferenc József öccsének az elfogásával és kivégzésével ért véget.) Domokos műve könyv alakban is megjelent (Engel, Szeged, 1904. 206 p.). – *Ő azt mondja*: Engel Lajos.

4.

Kedves Laczi Barátom, a pénz elment, most én kérem: nem volna-e hajlandó eljönni haza közénk, legalább egy hónapra, újra dolgozni. Móra katona lesz egy hónapra. Lekötelez Domokos barátom, ha erre az időre hazajön és az ő reszortját elvégzi az én segítségemmel. Az ifjú, aki most itt van, lén megy. A fizetése tehát önnek esnék. Kérem a gyors választ postafordultával.

Öteli híve Békefi

[Szeged, 1904. július 23.]

[Keresztben, a levelezőlap szélén:]

Jöjjön. – [olvashatatlan szó] szolgálatra. B.

Kézirat. – A Szegedi Napló levelezőlapján. – A postabélyegző kelte. – Címzés: Tekintetes Domokos László / író úrnak / Budapest / IX. Ferencz körút 31. sz. / III. emelet.

A pénz elment: valószínűleg a tiszteletdíj *Zákány tábornok Amerikában* c. regény folytatások közléséért. – *Közénk*: a Szegedi Napló szerkesztőségébe. – *Újra dolgozni*: Domokos másfél éves belső munkatársi viszony után kilépett a Naplótól, és Pestre ment (Szegedi Napló 1903. nov. 29.). – *Móra katona lesz*: Móra Ferenc egyhavi katonáskodására nincs adat. – *Hazajön*: a Napló nem

adott hírt Domokos munkavégzéséről. Nevét, betűjegyét sem találtam az augusztusi számokban. – Az *ifjú* : a Napló nem adott hírt arról, hogy bárki is távozott a laptól.

5.

Kedves László Barátom.

Megsürgetem a tizenkettedik órában újra a Napló almanachjának a kéziratát: már csak ne maradjon ki a sorból, kedves Barátom.

Azután ígérte, hogy Reizner hagyatékából is szerez nekünk valamit. Ez is nagyon sürgős. Ott tartunk már hétfőn és Reiznerrel akarom bevezetni a külső dolgozótársak sorát.

Remélem tehát, hogy hétfőn már a két kézirat itt lesz és én köszönetet küldök.

Öleli híve
Békefi

Szeged 1904 szept. 17.

[Más kézírással:]

Miért nem mutatja magát. Üdvözli Weisz Flóra

Kézirat. – A Szegedi Napló levélpapírján.

A Napló almanachja: A Szegedi Napló huszonöt éve 1878–1903. Jubiláris emlékmű a munkatársak írásaival és arcképeivel. Szeged, 1904. – *Ne maradjon ki:* a kötetben megjelent Domokos arcképe és *Heribald a másvilágon* c. tárcája (150–155.). – *Reizner:* Reizner János (1847–1904), a Somogyi-könyvtár igazgatója, a *Szeged története* c. négykötetes mű (1899–1900) szerzője. Ld. róla: *Reizner János élete és munkássága.* A tanulmányt írta FÁRI IRÉN, a bibliográfiát készítette FEJÉRNÉ PINTÉR VERONIKA. Szeged, 1999. – *Szerez nekünk:* Domokos László édesanyja, Domokos Elekné Molnár Mária, a testvére volt Reizner második neje, Molnár Ilonának. – *Reizner hagyatékából:* Reiznernek *A török császár követei Szegeden* c. dolgozata jelent meg a kötetben (178–183.). Nem a hagyatékából, mert napvilágot látott a Szegedi Napló 1889. dec. 25-i számában. – *Hétfőre:* szept. 18-ra. A levelet minden bizonnyal küldönc vitte Domokoshoz. – *Weisz Flóra:* Weisz Lipót lánya. A Weisz család a fiatal Mórával és nejevel volt barátságos ismeretségben. Ld. *Móra Ferenc családi levelezése.* Sajtó alá rendezte KÖHEGYI MIHÁLY, LENGYEL ANDRÁS. Kecskemét, 1987. A névmutató szerint. Mórának (Fodor u. 7.) és Weiszék (Fodor u. 4.) egymáshoz közel laktak. Weisz Lipót a Mars téri fa- és fémipari szakiskola irodatisztje volt.

6.

Kedves Laczi barátom, köszönöm, nagyon szépen van megírva, de nem tudom, hogy ebben az alakban beleilleszthetem-e a jelentésbe. A vén professzorok csoportja ezt szokatlanul találná. De mindenesetre fölhasználom. A Dugonics dolgot úgy képelem, hogy az 5 új helyet meg kell végre nyitni. Itt lesz az Ön helye is, természetesen. A viszontlátásig üdvözli szerető híve

Békefi

A szerkesztőséget szeretettel köszöntöm. Holnap utazom haza.

San Remo [1905.] 15 ápr.

Kézirat. – Olaszországi levelezőlap, rajta magánbélyegző: Villa Nobel / San Remo / Mme E. Stiegler Hoelz. – Címzés: Tekintetes Domokos László / hírlapíró, a Szegedi Napló / főmunkatársának / Szeged / Ungheria. – A kelezés évszáma a postabélyegzőről.

Jelentés: Békefi, aki a Dugonics Társaságnak az alapítástól (1892) a főtitkára volt, az 1904. évről szóló jelentést készítette. Ebben segített neki – az adatokhoz könnyen hozzáférő – Domokos. – *Vén professzorok:* a Dugonics Társaság tagjai. – *Szokatlanak találná:* az éves jelentéseknek kialakult, megmerevedett formájuk volt, Békefi ettől nem kívánt eltérni. – *5 új hely:* a társaságnak ötven rendes tagja volt. Új rendes tagot csak megüresedett helyre (elhalálozás, elköltözés Szegedről) lehetett fölvenni. – *Az Ön helye:* Domokos csak 1907. december 1-jén lett a társaság tagja, székfoglalóját 1908. március 8-án tartotta meg.

APRÓ FERENC